

T.C.
ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞI
Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü

SAYI : B.18.O.ÇYG.0.02.00.02/3888
KONU: Hava Kirliliği Kontrolü

27 Nisan 2004

GENELGE
(2004 / 4)

Bilindiği üzere, 8 Mayıs 2003 tarih ve 25102 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 4856 sayılı Çevre ve Orman Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğünün görevlerinin tanımlandığı 9 uncu Maddesinin (c) bendi gereğince “yenilenebilir enerji kaynakları başta olmak üzere temiz enerji kullanımını desteklemek, yakıtların hava kirliliğine yol açmayacak şekilde kullanılabilmesi için gerekli önlemleri almak veya aldırarak çevreye uygun teknolojileri belirlemek ve bu maksatla, kurulacak tesislerin vasıflarını saptamak” görevi Bakanlığımıza verilmiştir.

Hava kirliliğinin yoğun olarak yaşandığı illerimiz başta olmak üzere, birçok ilimizde ve yerleşim birimlerimizde gerekli tedbirlerin alınmaması neticesinde hava kirliliği sorunu yaşanmakta ve kritik meteorolojik şartların oluşması durumunda hava kirliliği çevre ve insan sağlığını tehdit eder boyutlara ulaşmaktadır.

Hava Kalitesinin Korunması Yönetmeliğinde belirlenen sınır değerler çerçevesinde Hedef Kış Sezonu Sınır Değerleri esas alınarak iller kirlilik derecelerine göre sınıflandırılmaktadır.

2003-2004 yılı kış sezonu ortalama değerleri dikkate alınarak yapılan sınıflamaya göre;

Hava kirliliğinin Birinci Derecede yoğun olduğu I. Grup iller:

Kayseri, Karaman, Kütahya, Tekirdağ, Yozgat, Diyarbakır, Erzurum, Denizli, Karabük, Edirne, Zonguldak, Samsun, Isparta, Ağrı ve Bayburt

Hava kirliliğinin Birinci Derecede yoğun olduğu II. Grup iller:

Adıyaman, Afyon, Ankara, Balıkesir, Burdur, Bursa, Bursa(Orhangazi), Çanakkale, Çorum, Elazığ, Eskişehir, Gaziantep, İstanbul, İzmir, Kahramanmaraş, Kırıkkale, Kırşehir, Kocaeli, Konya, Malatya, Manisa, Muğla, Niğde(Bor), Sakarya, Sivas ve Uşak.

Hava kirliliğinin İkinci Derecede yoğun olduğu iller:

Aksaray, Amasya, Aydın, Bilecik(Bozüyük), Bingöl, Çankırı, Erzincan, Nevşehir, Niğde, Rize, Tokat, Trabzon, Batman, Van, Kars, Muş, Şanlıurfa, Adana

Diğer iller Üçüncü Derecede kirli illerdir.

Hava kirliliğinin; Hava Kalitesinin Korunması Yönetmeliği'nde belirtilen Kış Sezonu Ortalama Sınır Değerleri hatta Hedef Sınır Değerlerinin altında gerçekleşmesi , hava kirliliği probleminin yaşanmaması, toplum ve çevre sağlığının etkilenmemesi için aşağıda ana başlıklar altında toplanan hususlara önem verilmesi büyük önem taşımaktadır.

T.C.
ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞI
Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü

I-Yakıtlar :

Hava kirliliğinin esas kaynağı yanma olayıdır. Yanma olayının gerçekleşmesi için gerekli olan parametrelerden biri de yakıtlardır. Kullanılacak yakıtların seçimi önem arz etmektedir.

a) Doğalgaz:

Doğalgazın kullanımının başladığı 1990 yılından günümüze kadar geçen sürede Ankara, Eskişehir, Bursa, İstanbul ve Kocaeli illerinde hava kirliliğine neden olan kükürt dioksit (SO₂) ve partikül madde (PM) emisyonlarının azaltılmasında önemli sonuçlar alınmıştır.

-Diğer yakıtlara göre atmosfere daha az emisyon veren bu nedenle temiz yakıt olarak adlandırılan doğalgazın birinci derece kirli illere götürülmesi ve kullanılması için BOTAŞ Genel Müdürlüğüne Bakanlığımızca yazı gönderilmiştir. Ancak, Valilerin ve Belediye Başkanlarının da doğalgazın illerine gelmesi için gerekli girişimlerde bulunması ve altyapının geliştirilmesi hususunda gereğini yapmaları önem taşımaktadır. Doğalgazın ulaştığı illerimizde doğalgaz hattının geçtiği yerlerdeki konutlarda, işyerlerinde ve sanayide doğalgaz kullanımını zorunlu hale getirilmelidir.

b) Kömür:

Evsel ısınmadan kaynaklanan kirliliğin temel kaynağının yerleşim alanlarında kullanılan düşük nitelikteki yakıt ve bunlar arasında da kükürt ve kül oranı yüksek, kalori değeri düşük kömürler olduğu bilinmektedir.

Isınma amaçlı kullanılacak yerli (illerin kirlilik derecelerine göre) ve ithal kömür özellikleri EK-1-A'da belirtilmiştir. Bu çerçevede;

-İzin verilen kömür özellikleri dışında, ısınmada kullanılması yasaklanan yakıtların kentlere girişinin önlenmesi, üretim, dağıtım, pazarlama ve nihai tüketim aşamalarında kontrol ve denetimlerin sıklaştırılması ,

-İllerde ısınma amaçlı soba ve kazanlarda kullanılmasına izin verilen kaliteli kömürlerin temini, kaçak kömür kullanımının önüne geçilmesi, kömür üreticisi ve satıcısının bilinmesi, denetlenmenin etkili uygulanması, kömürlerin açıkta satışının önlenmesi, kömürlerin taşınması, doldurulması ve boşaltılması sırasında kömür kaybını ve bu işlemlerde oluşacak tozumu önlemek açısından ithal ve yerli kömürlerin torbalanarak satışa sunulması,

-Yerli ve ithal kömür satıcı ve pazarlamacılarının sadece izinli kömürleri satmaları,

-Analiz ücretini kömür ithalatçıları, üreticileri ve satıcıları tarafından ödenmek üzere ithal kömürlerin gümrük sahalarından ve/veya ithalatçılara ait depolardan, ithal ve yerli kömür satış yerleri ile apartmanlardan numune alma esaslarına göre kömür numuneleri alınarak analizlerinin yaptırılması; torbadaki her kömür parçası belirlenen özellikleri sağlamak zorunda olup, en az üç torbadan alınan birinci analiz sonucu ortalamasının uygun çıkmaması durumunda 2872 sayılı Çevre Kanunu gereğince cezai işlemin uygulanması ve

T.C.
ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞI
Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü

ikinci defa en az üç torbadan alınan analiz sonucu ortalamasının uygun çıkmaması durumunda ise kömür üreticileri, ithalatçıları ve/veya satıcıların izin belgelerinin iptal edilmesi, analiz bedellerinin vatandaşlara yansıtılmaması,

-Valilikçe verilen ceza ve satış izni belgesi iptal edilmiş kömür ithalatçı, üretici ve/veya satıcıların isimleri, adresleri ve markalarının Çevre ve Orman Bakanlığı'na bildirilmesi,

-Okullarda ve resmi binalarda da belirlenen özelliklere sahip ısınma amaçlı kaliteli kömür kullanılması,

-Belirtilen tüm önlemlere ilişkin olarak Valilikler ve Belediyelerin gerekli denetimleri yapmaları ve bu konuda gerekli denetim ekiplerini oluşturmaları ,

- Tüketicilerin bu Genelgede belirtilen özelliklerdeki yakıtları kullanmaları

gerekmektedir.

i- Yerli Kömür

- Yerli kömürlerin 2004-2005 kış sezonunda 1. ve 2. derece hava kirliliğinin yoğun olduğu illerde torbalanarak satışa sunulması, diğer illerde ise kömürlerin torbalanmasının bu kış döneminde özendirilmesi ve gelecek kış dönemlerinde ise uygulanmaya konulması,

- Torbalamanın mümkünse kömürün çıkarıldığı bölgede yapılması,

-Yerli kömür torbası üzerinde; kömürü üreten ve satışa sunan firmanın ismi ve haberleşme adresi, tel, faks ve e-maili, kömürün hava kirliliği açısından kaçınıcı derece illerde kullanılacağı, kömürün menşei, cinsi, kömürün fiziksel ve kimyasal özelliği (kükürt, nem, alt ısı değer ve diğer özellikler) ve uygunluk ve satış izni veren Valiliğin yazısının sayısının (EK-II) yazılması,

-Yerli kömürün çıkarıldığı ilin Valiliğinden kömürlere uygunluk ve satış izin belgelerinin alınması, bu kömürleri kullanacak diğer illerin ise ayrıca izin belgeleri düzenlememeleri ve kömürün çıkarıldığı ilin vermiş olduğu uygunluk ve satış izni belgelerinin istenmesi,

- Yerli kömürlere uygunluk ve satış izni belgeleri veren Valiliklerin, uygunluk ve satış izni belgeleri verdiği firma veya şahısların isimlerini Çevre ve Orman Bakanlığına bildirmeleri,

-Yerli kömür üreticileri ürettikleri kömürlerin ilk aşamasından başlayarak nihai tüketim aşamasına kadar sorumlu sayılmaları,

gerekmektedir.

T.C.
ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞI
Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü

ii- İthal Kömür

- Hava kirliliğinin azaltılması amacıyla ithal edilen kömürler, Bakanlığımızdan alınan Kontrol Belgesi çerçevesinde ithal edilmektedir. İllerde kullanılması için izin istenilen ithal kömürlerde Bakanlığımızdan alınan kontrol belgesinin aranması,

-Tüm illerde 2004-2005 kış sezonunda kullanılacak ithal kömürlerin illerin kirlilik derecesine bakılmaksızın torbalanarak satışı sunulması,

-İthal kömür torbası üzerinde; kömürü ithal eden ve satışı sunan firmanın ismi ve haberleşme adresi, tel, fax ve e-maili, Çevre ve Orman Bakanlığı'ndan alınmış Kontrol Belgesinin sayısı, kömürün menşei, cinsi, kömürün fiziksel ve kimyasal özelliğinin (kükürt, nem, kül ve uçucu oranı, alt ısıl değer ve boyutu) yazılması (EK-II),

-İthalatçı firmaların ithalatın ilk aşamasından başlayarak nihai tüketim aşamasına kadar sorumlu sayılmaları,

gerekmektedir.

Stokerli Sistemler (cebri yüklemeli fanlı) ile ilgili olarak;

-Hava kirliliğinin azaltılması ve hava-yakıt oranının optimum koşullarda olmasını sağlayarak tam yanmanın gerçekleştirilmesi için bu sistemlerin otomatik yüklemeli, fanlı ve döner ızgaralı olmaları,

-İlk yanma sırasında bacadan atılan partikül madde emisyonlarını kontrol etmek amacıyla ön yanmayı temin edecek şekilde bu sistemlerin sürekli (non-stop) yanmasının sağlanması, ayarlarının iyi yapılmış olması, sürekli kontrol edilmesi ve ehil kişilerce yakılması,

-Bu yakma sistemleri için Türk Standartları Enstitüsünden Yeterlilik Belgesi alınmış olması,

-Stokerli sistemlerin kullanıldığı binalarda sıkı denetimlerin yapılması ve filtre kullanılması ve

- Hava kalitesinin düzenli olarak izlenmesi

kaydı ve koşulu ile Genelgede belirtilen ve ısınma amaçlı kullanılmasına izin verilen ithal ve yerli (illerin kirlilik derecesine göre belirlenen) kömür özelliğini sağlayan ve piyasada fındık tabir edilen 10-18 mm çapındaki elenmiş ve yıkanmış kömürlerin torbalanarak stokerli sistemlerde kullanılması uygundur.

Briket Kömürü

Briket kömürlerde TS 12055 "Kömür Briketi – Isınmada Kullanılan" standardına uyulması gerekmektedir. Briket kömürlerin fiziksel ve kimyasal özellikleri EK-1-B'de verilmektedir.

T.C.
ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞI
Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü

Sadece briket kömürlerde geçerli olmak üzere sınıfına göre öncelikle TSE'den Uygunluk Belgesi almış ve tesisin bulunduğu yerdeki İl Çevre ve Orman Müdürlüğü'nden satış izin belgesi alınan ve torbalanmış briket kömürlerinin diğer illerde kullanımı uygundur.

Briket kömür üretiminde bağlayıcı olarak petrol ve petrol türevlerinden üretilmiş herhangi bir bağlayıcı kullanmayıp, bağlayıcı olarak melas-nişasta ve/veya akademik kuruluşlarca bağlayıcı olarak kullanılabilirliği ispatlanmış ve belgelenmiş insan ve çevre sağlığına zararlı olmayan benzer maddeler kullanılması gerekmektedir.

Petrokok

Petrol kokunun ısınma amacıyla kullanımı 13 Ocak 1995 tarih ve 1995/1 sayılı ve 23 Kasım 1995 tarih ve 1995/10 sayılı Genelgelerimizle yasaklanmıştır. İthal kömür adı altında, yüksek oranda kükürt içeren petrol kokunun ısınmada kullanılmaması ve tüketiminin önlenmesi için denetimlerin sıklaştırılması gerekmektedir.

Isınma amaçlı kullanıldığı tespit edilen petrokokun ithalatçı ve satıcılarına Çevre Mevzuatına göre cezai müeyyidenin uygulanması ve bu maddelerin Bakanlığımızca izin verilen ve uygun görülen çimento ve kireç fabrikalarında kullanılması gerekmektedir.

c) Fuel-oil:

Hava kirliliğine neden olan emisyonlar arasında yer alan kükürt dioksit (SO₂) emisyonunun azaltılması için yaklaşık % 3.5 kükürt (S) içeren 6 nolu fuel-oilin ısınma ve sanayide ısınma ve üretim amaçlı kullanılması yasaklanmıştır. Bu çerçevede,

-Isınma amaçlı olarak sıvı yakıt olarak, TÜPRAŞ tarafından üretilen en fazla % 1.5 kükürt içeren TÜPRAŞ 615 Kalorifer Yakıtının kullanılmasının sağlanması,

-Okullarda ve resmi binalarda ısınma amaçlı olarak sıvı yakıt kullanıyorsa, TÜPRAŞ 615 kalorifer yakıtının veya benzer özelliğe veya daha iyi kaliteye sahip fuel-oilin kullanılması,

-TÜPRAŞ tarafından; ısınma amacına yönelik ve yerleşim bölgelerinde küçük sanayi tesisleri tarafından kullanılmak üzere ağırlıkça en fazla % 1.5 kükürt içeren TÜPRAŞ 615 Kalorifer Yakıtı ve diğer sanayi kuruluşlarınca tüketilen 6 nolu fuel-oil olmak üzere iki cins fuel-oil üretilmektedir. TÜPRAŞ tarafından üretilen ve tüketime sunulan 6 nolu fuel-oil ve 1.5 kükürtlü kalorifer yakıtı, yakma tesislerinde kullanıldığında, Yönetmelikte kükürt dioksit için verilen sınır değeri sağlamamaktadır. TÜPRAŞ'ın % 1.5 kükürtlü kalorifer yakıtı üretim kapasitesi göz önüne alındığında; meskun mahal içinde bulunan ve kükürt dioksit arıtma tesisi bulunmayan sanayi tesislerinde özellikle kış aylarında sıvı yakıt olarak 6 nolu fuel-oil kullanımına izin verilmemesi diğer ilçeler, beldeler ve köyler için bölgenin hava kirliliği ve meteorolojik özellikleri de göz önüne alınarak konunun Valilikçe ve ilgili Belediyelerce birlikte değerlendirilmesi ,

gerekmektedir.

T.C.
ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞI
Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü

II- Motorlu Taşıtlar :

Konutlar ve endüstri gibi sabit emisyon kaynaklarından ileri gelen hava kirliliğinin yanı sıra motorlu taşıtlardan kaynaklanan (otomobil, minibüs, ağır vasıta) kaynaklanan egzoz kirliliği de özellikle nüfus ve trafiğin yoğun olarak yaşandığı büyük kent merkezlerinde önemli bir sorundur. Bu bağlamda,

-8 Temmuz 2003 tarih ve 25162 sayılı Resmi Gazetede “Motorlu Kara Taşıtlarının Egzoz Emisyonlarının Ölçüm ve Denetlenmesine İlişkin Tebliğ” de belirlenen esaslar göz önüne alınarak, motorlu taşıtlardan kaynaklanan egzoz gazlarının kontrolü için denetimlerin yapılması,

-Egzozundan siyah duman atan, istiap haddinin üstünde yolcu ve yük taşıyan ve yağ yakan motorlu taşıtlar trafikte denetlenerek kurallara uymayan taşıt sahipleri için cezai müeyyidelerin uygulanması ve gerektiği hallerde trafikten men edilmesi,

-Benzinli ve dizel motorlu araçlarda egzoz gazlarının kontrolü için şok denetimlerin yapılarak araçların sürekli bakımlarının sağlanması,

-Servis araçları ile ilgili kuralların getirilmesi ve egzozundan siyah duman atan servis araçlarının trafikten men edilmesi,

-Süper benzinde kurşunsuz benzine göre 31 kat daha fazla kurşun bulunmaktadır. Benzinli araçlarda kurşunsuz benzin kullanılması konusunda halkın uyarılması,

-Hava kirliliğinin yoğun olduğu günlerde tek çift plaka uygulamasına giderek trafiğin sınırlandırılması,

-Trafiğin aksamasına neden olan araçların denetlenmesi,

-Toplu taşıma araçlarının kullanımının desteklenmesi ve belediyelerle işbirliği içinde raylı sistem veya metronun yaygınlaştırılmasının sağlanması,

-Sinyalizasyon sisteminin sabit hızda gidildiği takdirde durmayı önleyecek şekilde düzenlenerek yeşil dalga sisteminin oluşturulması ve bu sayede gereksiz beklemenin ortadan kaldırılarak egzoz emisyonunun en aza indirilmesinin sağlanması,

-Egzoz emisyonlarından en çok zarar görebilecek çocukların oyun alanlarının (park, bahçe vs.) mümkün olduğunca trafiğin yoğun olduğu yerlerden uzakta planlanması ve yapılması,

gerekmektedir.

III-Soba ve Kalorifer Kazanları :

Şehirlerimizde ısınmada kullanılan soba ve kalorifer kazanlarının uygun koşullarda yakılmadığında hava kirliliğinin arttığı bilinmektedir. Soba ve kalorifer kazanları satın alınırken daha az yakıt tüketilmesi ve daha verimli yakılması için TSE Standartlarına uygun olması önem taşımaktadır. TSE belgeli ve üstten yakmalı sobalarda yakıt tüketimi % 25-30 oranında

T.C.
ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞI
Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü

azaltılabilmekte ve buna paralel olarak hava kirliliğine neden olan emisyonlar azaltılmaktadır. Bu çerçevede,

-Mahalli Çevre Kurullarınca karara bağlanan yakıt programları çerçevesinde kullanılacak kömürlerin daha verimli yakılması için soba ve kalorifer kazanlarında TSE standartlarına uygunluğun aranması ve gerekli denetimlerin yapılması,

-Plastik, lastik, araba lastiği, temizlenmemiş tahta, hayvan atığı, asfalt atığı, boya, atık petrol ürünleri ve çöp gibi atıkların soba ve kalorifer kazanlarında yakılmasının yasaklanması, (Bu tür yakıtlar yakıldığında özellikle kanser yapıcı maddeler oluşur)

-Soba ve kalorifer kazanlarında, yakıt ünitesinde havanın üstten beslenerek yanma bölümüne geçmesi ile yanmanın daha yüksek verimde gerçekleşmesi mümkündür. Enerjinin verimli kullanılması ve enerji tasarrufuna gereken önem verilerek, çevre kirliliğinin azaltılması için Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın soba ve kalorifer kazanı verim yönetmelikleri ve tebliğlerine uygun olarak üretim yapılmasının sağlanması ve gerekli denetimlerin gerçekleştirilmesi,

-Kalorifer kazanlarının tekniğine uygun yakılması ve kazan bakımı işlerinde çalışacaklar için "Yetkili Kalorifer Ateşçisi Kursları" düzenlenmesine yönelik çalışmaların yapılması, bu kapsamda kalorifer ateşçisi ve bina yöneticilerinin eğitilmesi ve denetlenmesi,

-TSE Standartlarına uymayan sobaların üretim ve satışının yasaklanması (özellikle teneke ve alttan yakmalı sobalar), satıcıların bu konuda uyarılması,

-Yakıt kullanan bacasız ısıtıcıların kapalı alanda ısınma amaçlı kullanımının önlenmesi,

-Kalorifer tesisatlarının iyi izole edilerek ısı kayıplarının önlenmesi, tüm ısıtma tesisatının bakımı ve temizliğinin gereği gibi yapılması, kazan dairelerinin yeterince havalandırılması ve işletme talimatlarına uygun olarak işletilmesi, bacaların periyodik temizliğinin yapılıp yapılmadığının düzenli denetlenmesi,

-Soba ve kalorifer kazanlarının kış gelmeden önce temizlenmesi gereklidir. Bacası temizlenmeyen soba ve kazanlarda yanma verimi sağlanamamakta ve buna paralel olarak yakıt tüketimi ve bacadan atılan kirlenici emisyonlar artmaktadır. Bu çerçevede, bacaların ve sobaların temizliğinin önemi ve temizliğin kış gelmeden önce yapılması gerektiği konusunda Valilikler, Belediyeler ve Gönüllü Kuruluşların işbirliği ile eğitim programları düzenlenmesi ve küçük broşürler hazırlanarak halka dağıtılması,

gerekmektedir.

IV-Isı Yalıtımı:

-Isı yalıtımı ile ilgili olarak 14 Haziran 1999 tarih ve 23725 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan "TSE 825 Binalarda Isı Yalıtım Kuralları" standardı 14 Haziran 2000 tarihinde mecburi standart olarak yürürlüğe girmiştir. Yeni binalarda gerekli tedbirlerin alınması hava kirliliği açısından büyük önem arz etmektedir. İllerde bu standardın ve 8 Mayıs 2000 tarihinde yayımlanan "Isı Yalıtım Yönetmeliği" ile mevcut binalarda ısı yalıtımı ile yakıt tasarrufu sağlanması açısından Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın 19 Kasım 1984 tarih

T.C.
ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞI
Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü

ve 18580 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “Mevcut Binalarda Isı Yalıtım ile Yakıt Tasarrufu Sağlanması ve Hava Kirliliğinin Azaltılmasına Dair Yönetmeliğin” uygulanması ve kamuoyunun bu yönetmelik ve mecburi standarda riayet etmesi için teşvik edici mekanizmaların oluşturulması,

-Başta resmi bina ve okullar olmak üzere yeni bina yapımında ısı yalıtım projelerinin uygulanması ,

-Özellikle kış gelmeden önce binalarda ısı kaçağı olan noktalarda (pencere ve dış kapılarda) alınacak önlemlerle ilgili olarak halkın bilinçlendirilmesi, camların çift camlı olmasının yakıt tüketimindeki faydaları halka anlatılması ve binalarda özellikle dıştan yalıtım yapıldığından yakıt tüketiminde ne kadar azalma olacağı konusunda bilgilendirilmesi,

-Okullarda ve resmi binalarda değiştirilmesi gereken pencerelerin ısı camlı pencere kullanılacak şekilde değiştirilmesi ve kaloriferli okullarda radyatörlerde termostatlı vana kullanılması,

-Okullarda ve resmi binalarda giriş kapısının kendiliğinden kapanabilir ve hava sızdırmaz yapılması,

-Okullarda ve resmi binalarda kullanılmayan odaların radyatör vanalarının kapatılması,

gerekmektedir.

V-Sıcaklık Şartları ve Yakma Saatleri:

-Dış ortam sıcaklığı gece ve gündüz 15 °C nin üzerinde olduğu günlerde kalorifer ve sobaların yakılmaması,

-Kalorifer ve sobaların ; işyerlerinde, bina iç ortam sıcaklığı 18 °C, konutlarda ise 20 °C dan yukarıda olmayacak şekilde yakılması,

-Kalorifer ve sobaların ilk yakış saatlerinin semtler itibari ile belirlenmesi ve uygulamanın belirlenen saatlere göre yapılıp yapılmadığının denetlenmesi,

-Hava kirliliğinin yoğun olduğu günlerde sobalar ve kaloriferler mümkünse sabah saat 10'dan sonra ve akşam en geç saat 16'dan önce yakılması,

-Hastaneler, yatılı ve gündüzlü okullar, öğrenci yurtları, yaşlılar ve güçsüzler yurtları, kreşler, terminaller ve kolluk binaları, kalorifer ve sobaların iç ortam sıcaklığı 20 °C dan yukarı olmayacak şekilde devamlı olarak , ancak hava kirliliğine neden olmayacak şekilde yakılması,

gerekmektedir.

T.C.
ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞI
Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü

VI-Alternatif Enerji Kaynaklarının Kullanımı:

-Isınma amaçlı alternatif temiz enerji kaynaklarının (güneş, jeotermal, rüzgar gibi) kullanılabilirliğinin araştırılarak bu kaynakların uygulanabilirliği için tüm imkanların seferber edilmesi,

-Isınma amaçlı diğer alternatif yakıtların (LPG, motorin, gazyağı ve elektrik enerjisi gibi) kullanımının teşvik edilmesi,

gerekmektedir.

VII-Sanayi Tesisleri

-İl Çevre ve Orman Müdürlüğü ile Belediyelerin teknik elemanları koordineli bir şekilde bölgelerindeki çevreyi kirleten sanayi tesislerini tespit etmeleri ve denetlemeleri,

-Bacasından siyah duman atan işyerlerinin ve sanayi tesislerinin denetlenmesi,

-“Yakıtlar” kısmında belirtilen kömür ve fuel oil için verilen şartlara uymayan katı ve sıvı yakıtların kullanılmasının önlenmesi, 6 nolu fuel-oil kullanımının önlenmesi, sıvı yakıt taşıyıcı ve satıcı firmaların bu konuda uyarılması,

-Sanayi amaçlı ithal edilen ve sadece çimento ve modern teknoloji ile donatılmış ve EK-III’de listesi verilen kireç fabrikaları dışında kullanılmasına izin verilmeyen kalsine edilmemiş petrol kokunun diğer sanayi tesislerinde kullanımının yasaklanması, bunun için gerekli denetimlerin yapılması,

-Kullanılan yakıt ve bacadan atmosfere verilen emisyonlar dikkate alınarak sanayiden kaynaklanan hava kirliliğinin denetim altına alınması ve gerekli yasal işlemin yapılması,

gerekmektedir.

VIII-Hava Kirliliği Ölçümü

-Hava kirliliği ölçümünün TSE ve/veya uluslar arası standartlara uygun cihazlarla yapılması,

-İllerin nüfus yoğunluğu dikkate alınarak hava kirliliği ölçüm istasyonlarının sayılarının belirlenmesi ve bölge özelliklerini (yerleşimi, trafiği, sanayiye, trafik+yerleşim, yerleşim+sanayi, trafik+sanayi, kırsal bölgeyi (hakim rüzgara göre) temsil edici yerlere yerleştirilmesi,

IX-Halkın Bilgilendirilmesi

-Özellikle kış sezonunda (Ekim-Mart) ortaya çıkan hava kirliliğine karşı alınması gereken önlemlerin yanı sıra kirleticilerin atmosferde birikmesine neden olan atmosferik olaylar(basınç sistemleri, inverziyon) ve meteorolojik parametrelerin(sıcaklık, nem, rüzgar, basınç, vb) hava kalitesine olan etkisinin önceden halka duyurulması gerektiği Devlet Meteoroloji Genel Müdürlüğüne iletilmiştir. Bu bağlamda,

T.C.
ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞI
Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü

-Halkımızın da hava kirliliğinin yoğun olduğu günlerde alması gereken önlemler konusunda gerekli hassasiyeti göstermesi için bilinçlendirilmesi ve bilgilendirilmesi,

-Halkın duyarlılığının artırılması için hava kirliliği ölçüm sonuçlarının günlük olarak halka duyurulması,

-Hava kirliliğinin yoğun olduğu günlerde öğrencilerin açık alanda tören yapmalarının önlenmesi,

-Hava kirliliği ile ilgili eğitici programların düzenlenmesi ,

-Yanlış yere soba kurulması ve fazla miktarda dirsek kullanılması yakıt tüketimini arttırdığı için soba kurarken dikkat edilecek hususlarla ilgili olarak halkın bilgilendirilmesi,

-Halkın TSE belgeli, üstten yakmalı soba ve kaliteli yakıt satın almaları, kullanmaları durumunda hem bütçeleri hem de hava kirliliğinin azaltılması ve sağlık açısından faydaları hakkında bilgilendirilmesinin sağlanması,

önem arz etmektedir.

Yukarıda belirtilen konulara önem verilerek hava kirliliği ile ilgili ciddi mücadele verilmesi, uygulanması ve Belediye Başkanlıklarına, Kaymakamlıklara ve diğer ilgili birimlere duyurulması ve her birimin kendine düşen görevleri yerine getirmelerinin sağlanması hususunda bilgilerinizi ve gereğini arz ve rica ederim.

Osman PEPE
Çevre ve Orman Bakanı

EKLER:

EK-I : Kömür Özellikleri (2 sayfa)

EK-II: Kömür Torba Örnekleri (1 sayfa)

EK-III: Petrokok Kullanan Kireç Fabrikaları Listesi (1 sayfa)

DAĞITIM:

Gereği

-Valiliklere

Bilgi

-Başbakanlık

-İçişleri Bakanlığına

-Sağlık Bakanlığına

-Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına

Çev.Orm.Uzm. : Z.TELLİOĞLU
Şube Müd V. : F.SOMUNKIRANOĞLU
Daire Bşk. : Dr.M.ŞAHİN
Gen.Müd.Yrd . : S.KADIOĞLU
Genel Müdür : M.DEMİRBAŞ
Müsteşar V. : Prof.Dr. M. ÖZTÜRK

T.C.
ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞI
Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü

EK-I-A

Tablo 1a. Isınma Amaçlı Yerli Kömürlerde Aranacak Özellikler

Aranacak Kriterler	İllerin Kirlilik Dereceleri		
	1.Derece Kirli İller *	2.Derece Kirli İller	3. Derece Kirli İller
Alt ısı değer (orijinalde)	min. 4000 kcal/kg (- 200 kcal /kg tolerans)	min. 3500 kcal/kg (-200 kcal /kg tolerans)	min. 3000 kcal/kg (- 200 kcal /kg tolerans)
Toplam Kükürt (Kuru bazda)	% 2 max.	% 2.3 max.	% 2.5 max.
Boyut	18-150 mm (18 mm altı ve 150 mm üstü için max %10 tolerans)	18-150mm (18 mm altı ve 150 mm üstü için max %10 tolerans)	18-150 mm (18 mm altı ve 150 mm üstü için max %10 tolerans)

* Bu standarttaki kömürler tüm yerleşim birimlerinde kullanılabilir.

Stokerli sistemlerde piyasada fındık kömür tabir edilen 10-18mm boyutlarındaki yıkanmış ve elenmiş kömür kullanılabilir. Torba üzerinde sadece stokerli yakma sisteminde kullanılacağı yazılı olarak belirtilmelidir.

Kalorifik Değerlerin önerilen sınırlardan daha yüksek olması halinde yanar kükürt oranları :

- 1. derece illerde en az 4000 kcal/kg olması durumunda daha üst kalori için her 1000 kcal/kg başına % 0.1
- 2. derece illerde en az 3500 kcal/kg olması durumunda daha üst kalori için her 1000 kcal/kg başına % 0.2
- 3. derece illerde en az 3000 kcal/kg olması durumunda daha üst kalori için her 1000 kcal/kg başına % 0.3

değerlerini geçmeyecektir.

Tablo 1b. Isınma Amaçlı İthal Edilecek Kömürlerde Aranacak Özellikler

Alt Isıl Değer (orijinalde)	: En az 6200 kcal/kg (- 400 kcal /kg tolerans)
Kükürt (kuru bazda)	: % 0.9 (max.)
Uçucu Madde (kuru bazda)	: % 12-28 (+ %1 tolerans)
Toplam Nem (orijinalde)	: % 10 (max.)
Kül (kuru bazda)	: %14 (max) (+ %1 tolerans)
Boyut	: 18-150 mm (18 mm altı ve 150 mm üstü için max %10 tolerans)

Stokerli sistemlerde piyasada fındık kömür tabir edilen 10-18mm boyutlarındaki yıkanmış ve elenmiş kömür kullanılabilir. Torba üzerinde sadece stokerli yakma sisteminde kullanılacağı yazılı olarak belirtilmelidir.

T.C.
ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞI
Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü

EK-I-B

Tablo 1c. Sanayi Amaçlı İthal Edilecek Kömürlerde Aranacak Özellikler

Alt Isıl Değeri (orijinalde)	: min. 6000 kcal/kg (-500 kcal/kg tolerans)
Toplam Kükürt (kuru bazda)	: max. % 1 (+% 0.1 tolerans)
Uçucu Madde (kuru bazda)	: max. % 36 (+% 1 tolerans)
Boyut	: 0-50 mm

Tablo 1d. Kömür Briketlerinin Fiziksel ve Kimyasal Özellikleri

Özellik	Sınıf 1	Sınıf 2	
Alt Isı Değeri ¹⁾ (kcal /kg), en az	5000	4000	
Baca Gazına Geçen Kükürt Oranı (%), m/m, en fazla	0.8	1.0	
Düşme Sağlamlığı (%) m/m, en az	90	80	
Aşınma Sağlamlığı (%) m/m, en az	75	65	
Kırılma Sağlamlığı	Yastık veya Yumurta Şeklindeki Briketlerde (Kgf), en az	80	60
	Tabanı Düzgün Geometrik Şekilli Briketlerde (Kg/cm ²), en az	130	100
Suya Dayanım ²⁾ (%), en az	70	70	
Isıl Verimi (%), en az	75	75	
Duman Emisyon Oranı (g/kg), en fazla	8	12	

1) Bu özellik, orijinal (satışa sunulan) briket bazındadır.
2) Su geçirmeyen torbalar içerisinde satılan briketlerde bu özellik aranmaz.

T.C.
ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞI
Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü

EK-II

YERLİ KÖMÜR TORBA ÖRNEĞİ

<p>BELGE ALAN ÜRETİCİ FİRMA ADI: SATICI FİRMA ADI :</p> <p>KÖMÜRÜN MENŞEİ/CİNSİ:</p> <p>KÖMÜRÜN ÖZELLİKLERİ Alt ısı Değer: Kükürt Değeri: Nem: Boyut: Diğer Özellikler: AĞIRLIK</p> <p>KAÇINCI DERECE İLLERDE KULLANILACAĞI UYGUNLUK ve SATIŞ İZİNİ VEREN VALİLİK</p> <p>Yakılacak yakma sistemleri: Soba/kalorifer/Stokerli</p> <p>Torbalayan Firma Adı: Adres, Tel., Faks:, E-mail:</p>

İTHAL KÖMÜR TORBA ÖRNEĞİ

<p>İTHAL EDEN FİRMA ADI: SATICI FİRMA ADI :</p> <p>KÖMÜRÜN MENŞEİ/CİNSİ:</p> <p>KÖMÜRÜN ÖZELLİKLERİ Alt ısı Değer: Kükürt Değeri: Uçucu Madde: Nem: Boyut: Diğer Özellikler: AĞIRLIK:</p> <p>ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞINDAN ALINAN KONTROL BELGESİ SAYISI:</p> <p>Yakılacak yakma sistemleri: Soba/Kalorifer/Stokerli</p> <p>Torbalayan Firma Adı: Adres, Tel., Faks:, E-mail:</p>
--

T.C.
ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞI
Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü

EK:III

PETROL KOKU TAHSİS EDİLEN KİREÇ FABRİKALARI

Baykal Kireç San. Ve Tic. Ltd. Şti. ADANA
Çukurova Kireç San. Ve Tic. Ltd. Şti. ADANA
Nur Kireç San. Tic. Ve Paz. Ltd. Şti. ADANA
Nurdağ Kireç San. Ve Tic. Ltd. Şti. ADANA
Nurettin Sağıroğlu Kireç San. AMASYA
Üçel Kireç San. Ve Tic. Ltd. Şti. AMASYA
Tekinler Kireç San. Ve Tic. Ltd. Şti. BURDUR
Mercanođlu Kireç San. Üretim Paz. A.Ş. GAZİANTEP
Entegre Harç Sanayi ve Tic. A.Ş. İSTANBUL
Öztüre Kireççilik San. Ve Tic. A.Ş.İZMİR
Öztüre Kimtaş San. Ve Tic. A.Ş.İZMİR
Trakya Kireç Endüstrisi KIRKLARELİ
Kırşehir Kireç San. Ve Tic. A.Ş.KİRŞEHİR
Beytaş Beydağı Kireç San. Ve Tic. A.Ş. MALATYA
Muğla Kireç San. Ve Tic. A.Ş. MUĞLA
Akkisan Kireç San. Ve Tic. A.Ş. Ltd. Şti. SAMSUN
Baştaş Başkent Çim. San. A.Ş. ANKARA
Dirmil Kireç San. A.Ş. ANTALYA
Barkisan Kireç San.A.Ş BARTIN
Kireç ve Tuđla Kim. San.A.Ş. NEVŞEHİR
Kaksan Kireç San. Tic. A.Ş. ADANA
Demireller Kireç San. Tic. Ltd. BURSA
İksaş Kireç San Tic. A.Ş. İZMİR
Özdirmil Kireççilik BURDUR
Nimsan Kireç San. Tic. A. Ş. TOKAT
Şıh Mehmet Mercanođlu Kireç San ve Nakl. GAZİANTEP